

Mušlička a zvoneček

Říkáte si, o čem ten dnešní článek dle svého názvu asi bude? Začnu tím, o čem určitě nebude, a to o vzpomínkách na letní dovolenou ani o přípravách na Vánoce. Možná už víte, kdo ještě netuší, napovím více: „pindík, pindourek, pinda, bimbas, famfulín, lulánek, šulin, pimpula, citróněk, campřík, šmudla, kolíček, frantík...“. A na druhé straně: „buchtička, kačenka, julinka, pipka, pipinka, prcka, boženka, pindůlka, lulinka, fifinka, dírenka, frndůla, předůlka“. Či neutrálně „to“, „tam dole“ nebo dokonce i „hanba“.

Ted' už je to asi jasné všem. Tato slova (výčet není bezpochyby úplný) používáme jako pojmenování pro pohlavní orgány našich dětí. Tento článek se věnuje tomu, jak s malými dětmi sdílet některá sexuální témata. Případná doporučení berte jako inspiraci či podnět k vlastním úvahám. Nechám vás trochu „nahlédnout do své hlavy“, jak o této problematice přemýšlím já, co mě k tomu napadá.

Nejprve mě napadají otázky, například: Proč saháme u dětí při pojmenování přirození k nepřirozeným synonymům, zdobnělinám a novotvarům či využíváme dokonce i lidská křestní jména? Kdy, v kolika letech chlapce, se z pindíku stane penis? Stydíme se? Čeho se bojíme? Vyvolává v nás adekvátní pojmenování něco nepatřičného, něco, o čem se běžně nemluví, „co je fuj“? Proč? Nos, noha, pupík, pata...a další části těla, ty běžně a bez uzardění pojmenujeme. Máme potíž využívat odbornou terminologii – penis a vagina (přesněji vulva – označení pro vnější pohlavní orgán), protože se to k malým dětem „nehodí“? Není to moc zvukomalebné, pravda. Vždyť šišláme a patláme na děti obecně, tak proč ne v souvislosti s pohlavními orgány?

Je na rodičích, jak se rozhodnou. Odborníci (sexuologové, psychologové...) mluví v této souvislosti většinou jasně: doporučují pojmenovávat pohlavní ústrojí terminologicky správně. Také se k tomuto názoru přikláním. Nevyvolávejme v dětech dojem, že jde o něco divného nebo že s nimi není něco v pořádku nebo že se o „tom“ nemá mluvit. Za své pohlavní orgány se děti přeci nemají stydět! Názvy by měly být specifické, které se nedají zaměnit.

Zároveň je nutné říci, že používání „přezdívek“ u pohlavních orgánů zcela škodlivé není. Každá rodina má svoji „hantýrku či šifry“ pro pojmenování věcí, událostí společného života, vymýšlí a používají se různá slova. To vše vytváří výjimečnost, originalitu a intimitu „rodinného hnízda“. Přitom se ale ví, o čem nebo o kom je řeč a jak je to terminologicky správně. Myslím tedy, v souvislosti s tématem tohoto článku, že je důležité, aby děti zároveň věděly, o čem se mluví a jaký je normální, anatomický název pro reprodukční orgány.

Nejde jen o terminologii kol pohlaví. Pojdme se zamyslet dále. Co další „lechťivá“ témata, která děti od raného věku zajímají (a nás, rodiče, někdy polekají či až vyděsí)? Co je normální a přirozená součást lidského vývoje?

Patří sem například zájem o své vlastní tělo. Již roční děti si prohlížejí své pohlavní orgány, dotýkají se sebe. Nejprve jde spíše o náhodu, později se dotýkají více cíleně, protože je to příjemné. Postupně se objeví zájem i o tělo druhých (při kojení, při mytí, převlékání rodičů...) a další souvislosti, jako třeba odlišnosti mezi ženským a mužským tělem (například čím kdo čůrá). Mezi třetím až šestým rokem se

objevují hry na doktora mezi vrstevníky opačného pohlaví. Jak se zachovat? Tyto hry nezakazujeme, netrestejme, ale respektujeme. Podstatné je ověřit, že se dějí se souhlasem obou aktérů. Situace se dá využít jako příležitost k mluvení na téma: výše zmíněné odlišnosti mužského a ženského těla, můžeme nabídnout dětem vhodné dětské encyklopedie (názorné obrázky nám pomohou), celkově prostor pro to, na co se chtějí zeptat.

I když z toho můžeme být zaskočení, do dětského světa patří i sebeuspokojování. Správné je uklidnit dítě, že je to v pořádku, zároveň to patří do soukromí, jde o intimní záležitost. Děti by měly poznat, že je správné mít rád své tělo i těla druhých a zároveň, co už „je přes čáru“, co si k nám mohou dovolit ostatní, kde jsou hranice. Tyto hovory také slouží jako prevence sexuálního zneužívání. Věřím, že chceme, aby děti přijaly své tělo jako součást jich samotných, měli jasno ve své identitě, přijaly se celkově takoví, jací jsou a postupně se vyvinuly ve zralé dospělé žijící ve spokojených partnerstvích, kde jsou si lidé blízcí a kam jednoznačně i uspokojivý sexuální život patří.

Zcela přirozený je také zájem malých dětí o to, jak se zrodí i rodí děti, jak jsem se tu vzal/a? Pryč už jsou (doufám!) doby, kdy se děti odbyly odmítavou odpovědí („na to seš ještě moc malej/á“) nebo „pohádkou“ o tom, že nás přinesl, v lepším případě, čáp nebo vrána či dokonce dědeček v kufru.

Jsem pro otevřenost, která upevňuje, posiluje vztahy. V bezpečném, důvěrném rodinném prostředí mají mít děti možnost zeptat se nás prakticky na cokoliv. Nečekejme, až se vše dozví ve školce a škole nebo až si to někde „vygůglí“. Zprvu to chce na straně rodičů odvalu, když první zvědavé otázky tohoto druhu přichází (začátky bývají nejtěžší). Díky reakci dítěte pak může většinou přijít úleva a uklidnění. Děti totiž nejčastěji reagují obdobně, jako když vysvětlujeme jiné záležitosti o fungování světa. Využít můžeme nějakou přirozenou situaci, kterou přináší život sám, například další těhotenství maminky či někoho v okolí.

Výhodné je promyslet si už dopředu, co, kdy a jak chceme dětem říkat (štěstí přeje připraveným). Jako vždy je třeba začít u sebe, ujasnit si svoje postoje a obavy, abychom je mohli zpracovat a byli pro děti „uvěřitelní“. Důležitá je zároveň i domluva s druhým rodičem, shoda je jednoznačně výhodou. Když tápeme (žádný učený z nebe nespádl), nápomocné nám mohou být i knížky, publikace či zkušenosti druhých, které nás mohou inspirovat. Nejde jen o jednorázové sdělení, ale celkově o sdílení. Ať se nám to líbí nebo ne, jsme pro děti velkým příkladem a vzorem. Nejvíce na děti působíme, když to vlastně „nevíme“, tedy v každodenních situacích. Dítě už od počátku svého života vnímá, jak se chováme, jak reagujeme na různé situace, jak je komentujeme, jak spolu komunikujeme (a to nejen verbálně, slovy, ale i tónem, výrazem ve tváři, doteky...neverbálně), jak se k sobě vztahujeme.

V situaci vysvětlovací je nejlepší zachovat klid, odpovídat věcně, adekvátně věku. Platí pravidlo, že děti se ptají v tu chvíli a na to, na co jsou „vnitřně“ připravené. Více informací v danou chvíli nevedí, neuškodí, děti se stejně pak už „odpojí, když dostanou, co potřebovaly“ a zase se vrátí, až nazraje čas. Je v pořádku si dát „time-out“ a reagovat tak, že nevíme, co na to hned teď říct, jak to vysvětlit, že si to potřebujeme promyslet (nejen, když jsme zaskočení). Nezapomeňme se pak ale vždy ke slíbenému vrátit! Pociťujeme-li rozpaky, přiznejme je, vůči dítěti je to poctivé, opravdové.

A proč se sexuálních témat u dětí vlastně obáváme? Vliv mají jednoznačně vlastní zkušenosti z dětství, tedy to, o čem a jak se mluvilo a ještě významnější je, o čem se nemluvilo (co bylo tabu). Je důležité si uvědomit, že historicky byly v naší společnosti reprodukční orgány, sex považovány za něco nestoudného až hříšného. I současné generace jsou tedy ovlivněné tím, že je těžké se vyjadřovat o sexuálních tématech bez negativních pocitů- strachu, studu. Dobrá zpráva je, že komunikaci o citlivých tématech lze trénovat a můžeme tím pro sebe zažít i korektivní zkušenost. Mějme proto pro sebe pochopení, zároveň zkusme naše obavy zvládnout, někdy doslova rozdýchat a nepředávejme je dalším generacím.

Na závěr malé odlehčení (aneb úsměvných příhod ze života není nikdy dost☺):

Maminka i malý synek předškolního věku potřebují na výletě již delší dobu vykonat malou potřebu (v rodině se používá: „potřebuju se jít vyčůrat“). Když je „vykonáno“, říká spokojeně syn s nevinným výrazem ve tváři mamince: „Mami, to jsme oba ale čůráááci, vid!“.

Miloslava Hrabálková Kubů